

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ DAİRE

KARAR

Başvuru no. 14434/09

Eleni MELEAGROU ve diğerleri v. Türkiye

Eleni Meleagrou v. Türkiye davasında,

Başkan

Ineta Ziemeļe,

Yargıçlar

David Thor Björgvinsson,

Paivi Hirvela,

Işıl Karakaş,

Zdravka Kalaydjieva,

Vincent A. De Gaetano,

Krzysztof Wojtyczek,

ve

Daire Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Françoise Elens-Passos'un katılımıyla daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Dördüncü Daire), 22 Haziran 2010 tarihinde yapılan yukarıdaki başvuruya ilişkin olarak, 2 Nisan 2013 tarihinde yapılan müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAYLAR

A. Davanın Koşulları

1. Başvuranlar, 1954, 1928, 1957 ve 1953 doğumlu olup Lefkoşa veya Londra'da ikamet eden Kıbrıs vatandaşlarıdır. Londra'da bulunan AIRE Merkezi tarafından temsil edilmektedirler.
2. Başvuran tarafın bildirildiği şekliyle davanın olayları aşağıdaki gibi özetlenebilir.
3. Başvuranlar, anne ve üç yetişkin kardeş, Londra'da yaşayan Kıbrıs vatandaşları olup, birisi ailenin ikinci konutunun içerisinde bulunduğu, tamamı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) sınırları içerisinde bulunan 18 taşınmazın sahibi olduklarını iddia etmişlerdir.
4. Başvuranlar, 7 Kasım 2006 tarihinde, mülkün iadesi, kullanım kaybı tazminatı ve manevi tazminat talebiyle Taşınmaz Mal Komisyonu'na tazminat davası açmışlardır. Ekim 2007'de Taşınmaz Mal Komisyonu nezdinde duruşma yapılmış, başka belgelerin de ibraz edilmesi istenilmiştir. 19 Kasım 2007 tarihinde, "KKTC" temsilcisinin çözüm teklifi sunduğu ön duruşma gerçekleştirilmiştir. Taşınmaz Mal Komisyonu, başvuruların çözüm teklifine verecekleri yanıtın beklenmesine karar vererek davayı ertelemiştir. 2008 yılında bazı ön duruşmalar gerçekleştirilmiş ve duruşmalar ertelenmiştir. Başvuranlar, bu duruşmalar

boyunca, yukarıda anılan çözüm önerisini kabul etmeleri için daha fazla girişimlerde bulunulduğunu iddia etmişlerdir. Başvuranlar, 4 Ağustos 2008 tarihinde iddialarına ilişkin duruşma düzenlenmesi için yazılı talepte bulunmuşlardır.

5. Taşınmaz Mal Komisyonu, 3 Kasım 2008, 19 Ocak 2009 ve 5 Mayıs 2009 tarihlerinde taleplere ilişkin duruşma düzenlemiştir. Komisyon 14 Ekim 2009 tarihinde kararlarını yayınlamıştır. Söz konusu 18 taşınmazdan, 14'ünün kayıtlı sahibinin başvuranlar olmadığını tespit etmiştir. 14 taşınmazın, başvuranların da halen ortak oldukları şirket adına kayıtlı olduğu belirlenmiştir. Diğer mülkler hususunda ise; arsalarından birinin 583/2 numaralı parsel açısından iadesine karar verilmiştir. Kullanım kaybı hakkında ayrıntı verilmediği için maddi tazminata hükmedilmemiş ve arazinin gayrimeskun olması nedeniyle manevi tazminat verilmemiştir. Sığınmacı bir ailenin veya askeri birliklerin mülke yerleşmiş olması nedeniyle diğer arsalar açısından iade talebi reddedilmiştir. İade talebinin reddedildiği ve arazi takası veya arazi için maddi tazminat talep edilmediği durumlarda, yasa uyarınca manevi tazminat talebi ve kullanım kaybı tazmini taleplerinde bulunulamayacağından bu talepler reddedilmiştir.

6. Başvuranlar 30 Aralık 2010 ve 4 Ocak 2010 tarihlerinde Yüksek İdare Mahkemesi'ne temyiz başvurusunda bulunmuşlardır. Temyiz başvuruları için, 14 Ocak 2011 tarihinde duruşma düzenlenmiştir. 27 Haziran 2011 tarihli üç ayrı kararla, mahkeme Taşınmaz Mal Komisyonu'nun kararlarını onamıştır. Ayrıca başvuranların duruşmada avukat tarafından temsil edildiklerini ve duruşmada İngilizceye çeviri yapıldığını kaydetmiştir. İlgili hükümlerin altını çizerek, Taşınmaz Mal Komisyonu'nun hukuk uygulamasında yanılığa düşmediğini tespit etmiştir.

B. İlgili iç hukuk ve uygulama

7. İlgili iç hukuk ve uygulama *Demopoulos ve Diğerleri v. Türkiye* (k.k) [BD] no. 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 ve 21819/04, AİHM 2010 kararında belirtilmiştir.

ŞİKAYETLER

8. Başvuranlar 14. madde ile bağlantılı ve bu maddeden bağımsız olarak 1 Nolu Protokolün 1. maddesi ve 8. madde uyarınca, taşınmazlarına erişim hakkı ile mülklerinden ve ikinci konutlarından yararlanma haklarının ellerinden alınması hususunda şikayette bulunmuşlardır.

9. Başvuranlar 6. madde uyarınca; uzun gecikmeler olduğu, yargılamaların genelde Türkçe yürütülmesi nedeniyle dil konusunda zorluklarla karşılaşıldığı ve Taşınmaz Mal Komisyonu üyelerinin bağımsız olmadıkları izlenimi sergiledikleri hususlarında şikayette bulunmuşlardır. Taşınmaz Mal Komisyonu ve Yüksek İdare Mahkemesi'nin 8. madde uyarınca manevi tazminat taleplerini cevapsız bıraktığı hususunda şikayette bulunmuşlardır.

HUKUK

A. Sözleşme'nin 1 Nolu Protokolün 1. maddesi, 8. maddesi ve 14. maddesi Kapsamındaki Şikayetler

10. Başvuranlar aşağıda belirtilen 1 Nolu Protokolün 1. maddesine dayanarak; Kıbrıs'ın kuzeyinde bulunan on sekiz taşınmazdan yararlanmalarına ve bu taşınmazlara erişimlerine engel olduğu hususunda şikayette bulunmuşlardır:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.”

11. İkinci konut olarak kullanılan bir mülkten yararlanamamaları bakımından Sözleşme'nin 8. maddesine (konut hakkına saygı) ve Kıbrıslı Rum olmalarından dolayı bu ihlallerden muzdarip olmaları hususunda Sözleşme'nin 14. maddesine (Sözleşme'de tanınan haklarından yararlanma konusunda ayrımcılık yasağı) dayanmışlardır.

Kayıtlı bir şirkete ait olan 14 arsaya ilişkin şikayet hakkında

12. Mahkeme bu şikayetlerin konu bakımından uygun olmadığını tespit etmiştir. Başvuranlar şirketin ortakları olarak, halen mevcut olan bir şirketin sahip olduğu arazi üzerinde mülkiyet hakkı talep edemezler (bkz. *Agrotexim ve Diğerleri v. Yunanistan*, 24 Ekim 1995, § 66, Seri A no. 330-A).

Diğer dört arsanın iadesinin reddedilmesine ilişkin şikayet hakkında

13. Mahkeme benzer hususların *Demopoulous ve Diğerleri v. Türkiye* [BD] (no. 46113/99, 1 Mart 2010 tarihli karar, AİHM 2010- ...) davasında da ortaya çıktığını hatırlatır. Demopoulous davasında Büyük Daire, Kıbrıslı Rum ve mülk sahibi olan başvuranların kuzey Kıbrıs'ta yer alan mülklerine ilişkin şikayetleri hususunda halihazırda bir hukuk yolu bulunup bulunmadığını incelemiştir. Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi bağlamında, 67/2005 sayılı Kanunda öngörülen Taşınmaz Mal Komisyonu nezdindeki usulün ve KKTC Yüksek İdare

Mahkemesi'ne yapılan temyiz başvurusunun; davalı Devletin "iç hukuk yolları" olarak kabul edileceği ve bu bağlamda Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinin uygulanması konusunda istisna için herhangi bir gerekçe bulunmadığı tespit edilmiştir. Öngörülen tazminat çerçevesinin etkinliği hususunda Mahkeme şuna kanaat getirmiştir:

"127. Mahkeme 67/2005 sayılı Kanunun, Kıbrıslı Rumların sahip olduğu mülke müdahale hakkındaki şikayetleri hususunda, erişilebilir ve etkin bir tazminat öngördüğünü tespit eder. Mevcut davadaki mülk sahibi başvuranlar bu mekanizmadan faydalanmamışlardır ve Sözleşme'ye ekli 1 nolu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki şikayetlerin, iç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle reddedilmesi gerekmektedir. 67/2005 sayılı Kanunun tazminat için gerçekçi hükümler öngörmesinden memnuniyet duymaktadır..."

14. Mevcut davada, başvuranlar, taleplerini Taşınmaz Mal Komisyonu'na sunmuşlardır. Ancak, mülklerinin iadesi talepli davalarında, güneyde yer alan bir araziyle takas talebinde veya kullanım kaybına ilişkin tazminata hükmedilmesini sağlayabilecek arazi için maddi tazminat talebinde ya da iadenin yapılamaması durumunda manevi tazminat talebinde bulunmamışlardır. *Demopoulous* davasında Mahkeme, iadenin her davada maddi olarak karşılanmak zorunda olmadığına karar vermiştir. Taşınmaz Mal Komisyonu nezdinde mevcut olan; iade, arazi takası ve maddi ve manevi tazminat ödenmesini kapsayan hukuk yollarının bu koşullar altında etkin olduğu tespit edilmiştir (bkz. *Demopoulous*, yukarıda alıntılanan, §§ 106-119). Mevcut davada, Taşınmaz Mal Komisyonu yalnızca bir arsa açısından iadeye hükmetmiştir ve başvuranlarca bu hususta detay verilmediği için, kullanım kaybına ilişkin herhangi bir maddi tazminata hükmetmemiştir. Arazinin gayrimeskun olması ve konut olarak kullanılmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilmemiştir. Diğer arsalar açısından, başvuranlar hükmedilmeyen iade haricinde başka bir talepte bulunmamışlardır ve bu nedenle uygulanabilir hukuk kapsamında takas veya parasal tazminat şeklindeki tazminat verilememektedir.

15. Başvuranların, önceden ikinci konut olarak kullanılan mülkleri dahil olmak üzere, maddi tazminat veya mülklerini kullanamamalarından ötürü tazminat sağlayabilecek mevcut hukuk yollarını uygun şekilde kullanmadıkları açıktır. Başvuranların, tapu tescil taleplerinden vazgeçmelerine yol açacak şekilde tazminat talep etmek istememeleri de bu değerlendirmeye alakalı değildir. Bu kendi seçimleridir ancak bu durum diğer mevcut hukuk yollarını kullanmalarını engellemiştir.

16. Bu nedenle başvurunun bu kısmı, Sözleşme'nin 35 § 1 maddesine aykırı olması nedeniyle reddedilmelidir.

B. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi kapsamındaki şikayetler

17. Başvuranlar, Sözleşme'nin aşağıdakini öngören 6 § 1 maddesine dayanarak yargılamaların uzunluğu, Taşınmaz Mal Komisyonu'nun bağımsızlıktan yoksun olması ve yargılamaların adil olmaması hakkında şikayette bulunmuşlardır.

“Medeni hak ve yükümlülüklerin belirlenmesinde... herkes yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil olarak yargılanma hakkına sahiptir.”

18. Başvuranların yargılamaların uzunluğu hakkındaki şikayetlerine ilişkin olarak ise, Mahkeme başvuruların 7 Kasım 2006 tarihinde Taşınmaz Mal Komisyonu nezdinde talepte bulunduklarını ve 27 Haziran 2011 tarihinde temyiz başvurusu yaptıklarını; diğer bir deyişle iki aşama arasında dört yıl sekiz aylık süre bulunduğunu belirtmektedirler. Usulün yeni olması, belirli bir çözüm usulüyle birleştirilen yargılamaların mahiyeti, öne sürülen iddiaların sayısı ve mülk hakkındaki tartışmanın teknik mahiyeti dikkate alındığında bu durum aşırı değildir.

19. Başvuranların, yargılamaların büyük oranda Türkçe olarak yürütüldüğü Taşınmaz Mal Komisyonu'nda ve Yüksek İdare Mahkemesi'nde yaşadıkları dile yönelik zorluklar hakkındaki şikayetlerine ilişkin olarak; Mahkeme, başvuruların Türkçeyi anlayabilen bir avukat tarafından temsil edildiklerini, duruşmalarda tercüme yapıldığını ve önemli belgelerin İngilizce çevirilerini de alabildiklerini belirtmektedir. Bu şartlar altında, adil yargılanmamaya dair herhangi bir durum ortaya çıkmamaktadır.

20. Başvuranların bağımsızlıktan yoksunluk hakkındaki şikayetleri: Bu iddialar büyük ölçüde, Taşınmaz Mal Komisyonu'ndaki Türkçe konuşan üyelerin “KKTC” yetkilileriyle iletişim kurması ve argümanlarına yanıt vermesi hakkındaki algıya dayalıdır. Ancak Mahkeme, başvuruların, önyargı veya bağımsızlıktan yoksunluğun tespit edilebilmesi için yeterli somut unsur sağlamadıklarını tespit etmiştir.

21. Başvuranlar ayrıca Taşınmaz Mal Komisyonu'nun ve Yüksek İdare Mahkemesi'nce tüm argümanlarına yanıt verilmemesi hakkında şikayette bulunmuşlardır. Bir mahkemenin, başvuranlardan birinin veya birkaçının yanıt verememesinin bazı durumlarda adaletsizliği ortaya çıkarırken; Mahkeme mevcut davada Taşınmaz Mal Komisyonu ve Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının başvuruların taleplerine ilişkin red gerekçelerini içerdiğini tespit etmiştir. Kararlarında 8. maddeden açık şekilde bahsedilmemesine karşın, başvuruların uygulanabilir hukuk hükümlerine uygun olarak talepte bulunmamalarından dolayı manevi

tazminata hükmedilmediği açıktır. İadeye konu bir parsel arsa hususunda ise Taşınmaz Mal Komisyonu, bunun bir arsa olmasından dolayı kullanım kaybına ilişkin herhangi bir manevi tazminatin ortaya çıkmadığı kanaatine varmıştır.

22. Başvurunun bu kısmı, Sözleşme'nin 35 §§ 3(a) ve 4 maddeleri uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle reddedilmelidir.

İşbu gerekçelerle Mahkeme oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğunu *beyan eder*.

Françoise Elens-Passos

Yazı İşleri Müdürü

Ineta Ziemele

Başkan